

Werk

Titel: D. Jo. Frid. Blumenbachii Institutiones Physiologicae.

Autor: Blumenbach, Johann Friedrich

Verlag: Dieterich

Ort: Gottingae

Jahr: 1821

Kollektion: Blumenbachiana

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN659038048

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN659038048>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=659038048>

LOG Id: LOG_0038

LOG Titel: Sectio XXXII. De Secretionibus in universum

LOG Typ: chapter

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

SECTIO XXXII.

DE

SECRETIONIBUS IN
UNIVERSUM.

§. 466.

Praeter nutritios succos alii quoque et quidem diversissimi ordinis humores multifario fine ex sanguinis penu detrahuntur, idque *secretionis* ope *), qua vero functione in physiologicis nihil esse obscurius, post alios neque immerito questus est Hallerus.

§. 467.

Et quidem humores secreti tanta ab una parte varietate ludere, ab altera vero

*) cf. FOUQUET de secretione in Lexici encyclopaedici Parisini T. XIV.

FR. L. KREYSIG de secretionibus Sp. I. II. Lips. 1794 sq. 4.

IGNAT. DÖLLINGER: was ist Absonderung und wie geschieht sie? Herbipol. 1819. 8.

tanta affinitate invicem quasi confluere videntur, ut non nisi ad maxime arbitrarias classes eosdem redigere liceat. In universum tamen, si aliquam rationem habere velimus levioris graviorisve mutationis et modificationis quam elementa eorum, sanguinis penu contenta, in secretoriis organis patiuntur, sequenti ordine recensendae videntur:

ita ut a *lacte* initium facere possimus, quod quodammodo pro chylo reducto habere licet, et simplicissimo processu ex sanguine cui nuper chylus accesserat, discerni videtur.

Sequantur *aquei* latices, (ut vulgo ob limpidam tenuitatem vocari solent, et si plerique partium constitutivarum indole, albuminosae praesertim portio- nis, ab ipsa aqua haud parum differant;) quo oculi humores pertinent, et lacrumae; vapor etiam ni fallimur, in universum cellulosae interstitiis contentus, et thoracico et abdominali cavo: a quo

parum abhorrere videtur pericardii liquor, et is quo cerebri ventriculi irrorantur.

Ad aquosos etiam vulgo refertur, tum in femina gravida amnii liquor, tum peculiari tamen indole et elementorum propriorum mixtura insignis *urina*.

Magis iam decompositi videntur *Salivales* humores, masticationi, digestioni et chylicationi inservientes.

Tum *mucosi*, cavitates plerorumque viscerum quae ad naturales et genitales functiones pertinent, aequae ac aëreas narium et laryngis ac asperae arteriae vias, investientes.

Ab his vero non multum alienus videtur mucus internum oculum obducens; ut et qui epidermidi subiectus est.

Et ad eandem classem referendum videtur aurium cerumen, ut et unguentum quo glandulae Meibomii palpebras illinunt, tum articulare unguentum, et fortasse etiam ambiguus ille humor ano-

nymus quem uteri vagina venereo oestro correpta plerumque fundere solet.

Adiposi sunt praeter ipsum vulgarem adipem inprimis ossium medulla et cutaneum smegma.

Affine quoque huic videtur unguentum, tam ad glandis virilis coronam sub praeputio quam in femineo genitali externo secretum.

Vere *serosus* s. albuminosus videtur latex Graafianis ovarii muliebris vesiculis inhaerens; et prostatae liquor.

Virile autem *semen* sui generis humor apparet cui nullum alium aequiparare licet.

Idemque et de *bile* dicendum erit.

§. 468.

Tantam vero humorum secretorum varietatem non uno quoque modo neque eiusdem generis organis ex sanguinis massa secerni, per se facile intelligitur. Et intercedit eos vel exinde memorabilis varietas, quod alii brevior

via, alii per longas demum ambages detrahantur et ulterius praeparentur.

§. 469.

Simplicissimus quidem istorum secretionis modorum ille dicendus est, quo per diapedesin ut vocant humor secerendus arteriarum tunicas transsudare saltem videtur; quale quid de adipis et succi ossei secretionem statuitur *).

*) De ea secretionis ratione nuper diversimode a physiologis disputatum est: aliis quippe asserentibus, omnem humorum e sanguine penu separationem unice per poros, et quidem inorganicos vasorum sanguiferorum perfici; aliis contra pororum secermentium existentiam in universum plane reiicientibus etc. Ni graviter autem fallor, multum in hac disputatione subesse logomachiae suspicor. Ab altera quidem parte me plane nescire profiteor, qualem de poris *inorganicis* in corpore *organico* notionem concipere liceat, cum de communibus cuiusvis materiei intersitiis, quales nempe apud physicos pororum nomine veniant, hic loci nullatenus agatur, contra vero quicquid est offiolorum in corporibus organicis id omne ad organicam quoque eorum naturam pertinere et vitalibus eorum viribus

§. 470.

Magis vero compositus videtur ille secretionis mechanismus, qui *glandularum* ope perficitur *), quo quidem etiam vulgo folliculos et cryptas referunt, quales v. c. in corii nonnullis regionibus, aequae ac in faucibus et aspera arteria fa-

ad amissum respondere persuasum habeam; ab altera autem ea ostiola seu poros in tunicis vasorum non insitiandos, functione saltem sua a ductibus cylindricis, quibus in glandulis conglomeratis et visceribus secernentibus eas humorum percolationes effici statuunt, perparum abhorrere puto; siquidem ea separatio minus a *forma* organi colatorii quam a *viribus vitalibus*, quibus a natura instructum et quasi animatum est, pendere videtur.

cf. de ea lite post alios SCHREGERI *fragmenta* supra iam dicta pag. 37 sq.

PETR. LUP. *nova per poros inorganicos secretionum theoria refutata etc.* Rom. 1793. II vol. 8.

KREYSIGII *specimen quod modo laudavimus secundum.*

it. C. LE GALLOIS: *le Sang est — il identique dans tous les vaisseaux qu'il parcourt?* Par. 1802. 8.

*) SAM. HENDY *on glandular secretion.* Lond. 1775. 8.

cile sunt conspiciendae: et quas glandularum *simplicissimarum* nomine insignire solent.

Proprie tamen secernentium glandularum nomen merentur, quas (ut a lymphaticis conglobatis distinguantur) *conglomeratas* vocant, quo salivales, et lacrimales, et pancreas, et mammae pertinent: quae quidem excretorio ductu provisae e maioribus primo lobis, hi vero iterata divisione e minoribus lobulis compositi sunt, de quorum interiore structura acriter quondam in medicorum scholis disputatum est. Malpighius *) quidem miliares globulos, qui facili encheiresi in plerisque eorum demonstrantur, pro acinis, ut vocabat, crypta interioris excavatis habebat. Ruyschius e contrario putat illos acinos excavatos nil esse aliud contendebat, quam

*) Libellis passim citatis, tum et diff. *de glandulis conglobatis*. Lond. 1689. 4.

Sed maxime cf. *EJUSD. opera posthuma* ib. 1697. fol. et alias edita.

glomerulos vasculorum sanguiferorum, quam quidem sententiam longe magis naturae consentaneam esse felicior administratio anatomica, subtilior praesertim iniectio et armatus oculus docent.

§. 471.

Neque ab hac structura, si a parenchymate discesseris proprio, multum abhorrere, imo vero eidem multum lucis impertire videtur, ea viscerum quorundam secernentium, hepatis maxime et renum, quorum sane postremi luculentissime eiusmodi Ruyschianos glomerulos, seu acinos Malpighianos exhibent. In horum enim cortice capillarium arteriolarum lateribus adhaerent ramuli, qui in glomerulos abeunt vasculosos, granulorum ad instar ab iis ramulis tanquam a petiolis pendentes; et ex his quidem arteriosis glomerulis vasa primo oriuntur subtilissima decolora secernentia [quorum ex arteriarum finibus originis supra iam obiter mentionem in-

iecimus (§. 92.)]; tum vero et radiculae venarum, in quas ipsae arteriolae reflectuntur, et quae reliquum sanguinem, secreto interim latice orbum, in truncos venosos revehunt *).

§. 472.

Denique vero et aliis quibusdam carnibus secernentibus alius iterum et plane peculiaris est organismus, ut v. c. testibus qui toti quanti ex praelongorum et numerosorum vasorum implicationibus arcte convoluti sunt et f. p.

§. 473.

Interim tamen diversam humorum secretorum indolem non tam ab habitu et forma organorum secernentium externa, quam ab intima eorundem textura pendere vitalitati eorum respondente, tum variorum in humano corpore humorum exemplo probabile fit, qui etsi in organis primo intuitu magnopere ab

*) AL. SCHUMLANSKY *de structura renum*. Argent.
1782. 4. tab. II.

invicem differentibus secernantur, natura tamen sua valde affiniaprehenduntur, ut v. c. saliva et gastricus succus etc. tum vero maxime anatomes comparatae testimonio, qua quidem eiusdem ordinis humores in variis animalium generibus diversis valde quoad externum habitum organis percolari constat *).

§. 474.

Iam vero ad caussarum indaginem accedimus, quarum virtute id ipsum obtinetur, ut statuti isti humores statutis hisce in organis secernantur: quae quidem totius de secretionem doctrinae longe difficillima est disquisitio, quamplurimis adhuc scrupulis obnoxia.

*) Conferatur v. c. renum in mammalibus conformatio cum glandulis vere conglomeratis quae in avibus vices eorum gerunt: aut pancreas calidi sanguinis animalium cum appendicibus pyloricis quae in variis piscibus aliter atque aliter comparatae simillimum pancreatico laticem parant.

§. 475.

Id quidem extra dubitationis aleam positum videtur, principem et quasi proximam plerarumque secretionum causam in organorum secernentium intima fabrica quaerendam esse, quo quidem in glandulis conglomeratis et visceribus secernentibus maxime pertinet, tam peculiaris extremorum vasculorum sanguiferorum, ex quibus humores secernuntur, directio et distributio; quam *parenchyma* cuiusvis visceri secernenti adeo proprium ut in multis, primo statim intuitu agnosci et ab aliis carnibus distingui possit (§. 20.).

§. 476.

Tum vero et verosimile videtur, de quo passim iam haud inficianda argumenta exhibuimus, esse visceribus quibusdam secernentibus uti *parenchyma* peculiare ita et *vitam propriam*, vis nempe vitalis singularem energiam, a communibus eiusmodi virium generi-

bus, contractilitate, irritabilitate et sensilitate distinguendam.

§. 477.

Porro autem, si quid recte video, et absorbenti systemati summae ad sustinendas secretiones partes esse videntur; quod ex omnibus ac singulis visceribus secernentibus eiusmodi laticem sorbeat et ad sanguinem revehat, qui iam peculiari istius humoris qui illibi separatur contagio quasi imbutus est; biliosum v. c. ex hepate, spermaticum ex testibus etc.

Perpetuus adeo in secretionis systemate circulus vigere videtur, ita ut sanguinis massae continuo elementa quasi humorum secernendorum ex ipsis organis secernentibus advehantur, quae postmodum quando denuo cum sanguinis fluente ad ea organa redeunt, ex affinitatis quadam lege eo facilius iterum attrahuntur, et sanguinis partes sibi maxime homogeneas secum rapiunt.

§. 478.

Quibusdam etiam humoribus secernendis ipsa sanguinis, ex quo proxime secernuntur, specifica indole provisum est: quale quid ad bilem vidimus ex venae portarum sanguine abstractam, cuius venae sanguis ab ipsis suis fontibus unde confluit carbonaceo elemento est gravidissimus.

§. 479.

Taceo alia adminicula, quae singulares quasdam secretiones iuvant, congectionem v. c. et derivationem, in lactis secretionem adeo luculentam, et quae sunt eius generis alia.

§. 480.

Ipsos vero humores organis quae diximus, et viribus modo recensitis secretos, ea posthac porro intercedit differentia, quod alii ex ipsis organis secernentibus proxime statim in ipsum cui destinati sunt et in quo functiones

suas exercebunt locum destillent, alii vero prius ad singularia receptacula abeant, in quibus aliquamdiu asserventur, ulteriusque quasi maturescant, antequam excernantur, quo lac in ductibus suis, tum urina et bilis et virile semen in vesicis suis, quodammodo etiam serum Graafianis ovariorum vesiculis contentum, referenda sunt.